

ข้อมูลเนื้อหาพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา อย่างย่อ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ทำหน้าที่ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น เป็นแหล่งอนุรักษ์ภูมิปัญญาหรือทรัพย์สิน ทางปัญญาของบรรพชนคนไทย ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาถึงชนรุ่นหลัง จึงได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้คนในท้องถิ่น ตามปรัชญาที่ว่า “สืบสานมรดกวัฒนธรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่วิถีชีวิตที่ดีงาม”

ห้องต้นกำเนิดอารยธรรม

จังหวัดนครราชสีมา มีหลักฐานปรากฏของการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในช่วง ยุคหินใหม่ ยุคสำริด และยุคเหล็ก การค้นคว้าทางโบราณคดีจากการขุดค้นในหลายพื้นที่พบแหล่งโบราณคดีที่มีชื่อเสียง คือ แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท และแหล่งโบราณคดีบ้านโนนวัต รวมถึงในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว ยังพบภาพเขียนสี ณ บริเวณเพิงผิงง้ำในบริเวณวัดเขาจันทน์งามที่สันนิษฐานว่าถูกเขียนขึ้น ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์เช่นเดียวกัน

ห้องสมัยสมัยทวารวดี

การค้นคว้าของกรมศิลปากรในพื้นที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเมืองเสมาได้มีการอยู่อาศัย ของมนุษย์มาแล้วตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย และเชื่อว่าวัฒนธรรมทวารวดีที่มีศูนย์กลาง แถบ ภาคกลางของไทยได้แผ่มาถึง และมีการอาศัยอยู่หนาแน่นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนดั้งเดิมอย่างมาก ดังปรากฏร่องรอยผังเมือง คูน้ำคันดิน ศาสนสถาน และ พระพุทธรูปปางไสยาสน์แบบทวารวดีที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ณ ที่นี้

ห้องสมัยลพบุรี

วัฒนธรรมขอมได้แผ่อิทธิพลมายังภาคอีสาน ส่งผลต่อความความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงสมัยลพบุรี ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๙ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรมทางความเชื่อ ซึ่งสะท้อนอยู่ในโบราณสถานที่ได้รับแบบอย่างจากวัฒนธรรมขอมที่สำคัญ ได้แก่ แบบแผนการสร้างเมืองเป็น รูปสี่เหลี่ยม การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ที่เรียกว่าบาราย ศาสนสถานขนาดใหญ่ในรูปแบบปราสาทหิน เครื่องปั้นดินเผาแบบขอม เป็นต้น ดังปรากฏหลักฐานของโบราณสถาน คือ “ปราสาทหินพิมาย”

ห้องสมัยอยุธยา

เมืองนครราชสีมาในฐานะเป็นเมืองชั้นโท ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นฉนวนป้องกันการรุกรานของขแมร์ (เขมร) ลาว ญวน และเป็นหัวเมืองใหญ่ควบคุมเขมรป่าดงที่ขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ใน พ.ศ. ๒๒๐๕ การสร้างเมืองนครราชสีมาในสมัยนี้ ได้มีวัดประจำเมืองซึ่งอยู่ประจำทิศต่างๆ ภายในกำแพงเมือง ได้แก่ วัดกลางนคร (วัดพระนารายณ์มหาราช) วัดบูรพ์ วัดอิสาน วัดพายัพ วัดสระแก้ว และวัดบึง วัดเหล่านี้มีแผนผังพระอุโบสถตามแบบวัดสมัยอยุธยา คือมีลักษณะรูปแบบหรือรูปทรงของฐานอุโบสถที่อ่อนโค้งตักห้องข้าง (ทรงสำเภา) หรือส่วนของลวดลายประดับ หน้าบัน - คันทวย

ห้องสมัยรัตนโกสินทร์

เมืองนครราชสีมาในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีฐานะเป็นเมืองเอก เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์ "เจ้าพระยา" ให้ปกครองเมืองเขมรป่าดง และหัวเมืองตอนในภาคอีสาน เหตุการณ์สำคัญต่อประวัติศาสตร์จังหวัดนครราชสีมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ วีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๖๙ โดยเหตุการณ์ในครั้งนั้น คุณหญิงโมและชาวนครราชสีมาได้สู้รบกับผู้ก่อกบฏต่อกรุงเทพฯ เกิดเป็นวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๓๖๙ ช่วยให้สามารถกอบกู้เมืองนครราชสีมากลับคืนมาได้ในที่สุด

ห้องมหานครแห่งอีสาน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเริ่มปฏิรูปการปกครองจัดหัวเมืองเป็นมณฑลเทศาภิบาล ซึ่งมีมณฑลนครราชสีมารวมอยู่ด้วย และเมืองนครราชสีมาก็ยังเป็นฐานกำลังในการรักษา อำนาจการปกครองของส่วนกลาง และใช้เป็นแหล่งยุทธศาสตร์ทางทหาร ยิ่งไปกว่านั้น เมืองนครราชสีมา ยังได้รับการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค มีเส้นทางรถไฟสายแรกของประเทศไทยมายังนครราชสีมา มีการวางพื้นฐานและพัฒนาระบบการสื่อสารในมณฑลนครราชสีมา กำเนิด โรงเรียนนายร้อยตำรวจภูธร และ กำเนิดถนนมิตรภาพ ห้องของดีเมืองโคราช นอกจากนี้ เมืองนครราชสีมาหรือโคราช ยังก่อกำเนิดของดีที่สำคัญ และเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของ ประเทศไทยไว้อีกหลายอย่าง อาทิ แมวโคราช สามล้อโคราช มวยโคราช เพลงโคราช โทนมโคราช และผ้าหางกระรอก